

Auka smågrisproduksjon i Møre og Romsdal

April 2012 – april 2015
Sluttrapport

FORORD

Dette er en sluttrapport for prosjektet "Auka smågrisproduksjon i Møre og Romsdal". Prosjektperioden med undertegnede som prosjektleder i 50% stilling, varte fra oppstart med prosjektleder 16.04.2012 til 30.04.2015.

Prosjektet hadde som mål å få etablert nye besetninger med smågrisproduksjon i Møre og Romsdal. Dette da det var underdekning på smågris i fylket. I løpet av prosjektperioden ble det pga overproduksjon av svinekjøtt i Norge, dårlig økonomi for svineprodusentene. Det ble derfor endret målsetting undervegs fra å etablere ny produksjon til å støtte opp om den eksisterende.

I prosjektperioden har produksjonen av slaktegris i Møre og Romsdal økt litt, slik at det i 2014 ble slaktet 32 737 slaktegriser ihht Animalia sin statestikk. Det er 2 produsenter som har bygd om/bygd nytt innenfor eksisterende produksjon, som en fornying av driftsapparatet.

Prosjektleder vil takke for samarbeidet med Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Innovasjon Norge, Møre og Romsdal Bondelag, Nortura SA, Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal, Felleskjøpet Agri, Gjermundnes Vgs og Norsvin.

Molde 31.07.2015

Reidar Lindset

INNLEDNING

Bakgrunn for prosjektet

Dei siste åra før prosjektet var det ei negativ utvikling i tal smågrisprodusentar i Møre og Romsdal. I 1995 søkte 137 produsentar om produksjonstilskot på purker, medan søknadstalet i 2010 berre var 46 produsentar. Tal årspurker auka etter etableringa av purkeringen i 2006, men har sidan hatt ei negativ utvikling. I 2010 var det 1 184 purker i fylket. Nedgangen skuldast at produsentar som ikkje er tilknytt purkeringen har slutta.

Mål

Prosjektet hadde som mål å rekrutterte 5-10 nye smågrisprodusentar i Møre og Romsdal. Det vil vere naturleg at nokre produsentar også vil drive framføring til slaktegris, medan andre vel å konsentrere seg om avlspurkene og smågrisproduksjonen. Rekruttering av smågrisprodusentar ville såleis kunne føre til behov for fleire slaktegrisprodusentar seinare.

Prosjektet skulle i hovudsak konsentrere seg om etablering av nye smågrisprodusentar, men skulle også ha fokus på rekruttering av slaktegrisprodusentar. Målet var at den produserte smågrisen i Møre og Romsdal også vart føra fram her for lokal verdiskaping.

Budsjett

	2012	2013	2014	SUM
Løn og sosiale utgifter	315 000	315 000	315 000	945 000
Innkjøp PC	10 000			10 000
Innkjøp og bruk av mobiltelefon	10 000	6 000	6 000	22 000
Kontorhald (inkl porto og printer) og administrasjon	35 000	35 000	35 000	105 000
Møter/kurs/oppdatering	60 000	60 000	60 000	180 000
Reise- og diettkostnad	40 000	40 000	40 000	120 000
SUM	470 000	456 000	456 000	1382000

Finansiering

	2012	2013	2014	SUM
Nortura SA	55 000	41 000	41 000	137 000
Felleskjøpet Agri	35 000	35 000	35 000	105 000
Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal	50 000	50 000	50 000	150 000
Fylkesmannen i Møre og Romsdal: Bygdeutviklingsmidlar	330 000	330 000	330 000	990000
SUM	470 000	456 000	456 000	1382000

Styringsgruppe

Arbeidet vart leia av ei styringsgruppe, der dei samarbeidande organisasjonane er representert. Prosjektleder rapporterer til styringsgruppa.

- Nortura SA v/ Brit Kari Eidseflot Hauger
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/ Ottar Longva
- Møre og Romsdal Bondelag v/ Hans Frafjord
- Norsvin Møre og Romsdal v /Jorunn Gunnerød
- Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal v/ Svein Aure
- Felleskjøpet Agri v/ Harald Dalsbø
- Gjermundnes vidaregåande skule v/Ingrid Aarnes, seinare Knut Einar Urke

Jorunn Gunnerød er av styringsgruppa valgt til leiar.

Arbeidsgruppe

Arbeidsgruppa har bestått av:

- Jorunn Gunnerød (leiar)
- Svein Aure
- Brit Kari Eidseflot Hauger

AKTIVITETER

Konsekvenser av markedssituasjonen

Det var ubalanse i markedet/overproduksjon av svinekjøtt når prosjektet startet og det fortsatte og førte til en lengre periode med dårlig økonomi i svineproduksjonen (vist i kapittelet om Økonomi). Dette kom av at det ikke kunne tas ut Jordbruksavtalens målpris. Når det er ubalanse i markedet, blir det trekt mer i Omsetningsavgift for å dekke opp kostnadene med markedsreguleringstiltak (lettslakting av gris dvs utbetalt kompensasjon for å levere lettere slaktegris i forhold til et basisår).

I mai 2012 gikk Innovasjon Norge ut med at det ikke ville bli gitt støtte til nybygging som auka produksjonen før enn Markedsregulator ga tilsagn til det. I 2013 vedtok Hovedstyret ei innstramming av dette, ved at både nyetableringer og utvidinger ble stoppa tildeling av lån og tilskot.

På bakgrunn av dette ble det i sak 3 på møte i arbeidsgruppa 13.09.2013 diskutert "utsiktene videre for prosjektet". Lang periode med dårlig økonomi og vedtaket til innovasjon Norge førte til at det ble liten aktivitet med nybygging.

Konklusjonen på denne diskusjonen ble: "Arbeidsgruppa har vurdert utsiktene for prosjektet, på bakgrunn av innstramminga frå Innovasjon Norge og marknadssituasjonen. Svinemiljøet og –produksjonen i M&R er sårbar, med låg andel på landsbasis. Purkeringen er i så måte viktig. Arbeidsgruppa meiner difor at prosjektet må halde fram, for å behalde og ivareta svineproduksjonen i M&R på det vesle nivået vi har (2,2 % av purkene på landsbasis og 40 produsenter med purker)."

Møter og aktiviteter i prosjektperioden

Det ble sendt ut en spørreundersøkelse til alle som hadde levert gris i 2011 og/eller 2012. Videre ble det holdt infomøter i januar 2013, med møte på Nordmøre, Romsdal og på Sunnmøre. Vi fikk inn 17 svar, noen med "har slutta med gris" til svar med utfyllende kommentarer. Svarene som ble gitt på "Hva slags tema ønsker du vi skal jobbe videre med på fagsamlinger?" ble lagt til grunn for hva vi tok opp som tema på fagsamlingene. Det var særlig tema økonomi, driftsledelse, føring, grising/dieperioden og ventilasjon som var krysset av. Økonomi ble en gjenganger pga at den økonomiske situasjonen ble som den ble etter hvert.

Det var også arrangert "Produsentmøter" der Felleskjøpet, Nortura og Norsvin var medarrangør. Det er ønskelig at dette fortsetter da det er viktig med samhandling. Tema som har gått igjen på møtene har vært økonomi, markedssituasjonen, smågriskvalitet / livdyromsetning og føring.

Det er også gjennomført to InGris kurs i regi av Nortura, prosjektet og Norsvin, der Norsvin har stilt med foredragsholder.

Da det ble en lengre periode med dårlig økonomi, så har det vært arrangert et møte som kun gikk på dette, i tillegg til at vi har hatt med foredragsholdere fra banknæringa på årsmøte i Norsvin. Tema var hvordan man skal forholde seg til bank, forleverandør etc når økonomien blir anstrengt. God styring og tidlig kontakt, opprette dialog, evt søke om avdragsfritak ei perioden, var budskapet her.

Oversikt over møter/aktivitet

Aktivitet	2012	2013	2014	2015
Styringsgruppemøte	3	2	2	1
Arbgruppemøter	4	3	3	1
Infomøter, Dyregod/FK-dagane,, Åpent grisehus	4	3	2	2
Fagmøter, kurs osv	3	5	7	3

Produksjon og nybygging

Ut i fra Animalia sin statestikk så har produksjonen økt i prosjektperioden. Dette har kommet som et resultat av flere avvente smågriser fra smågrisprodusentene og at det har vært mulig å skaffe smågris nok til den rene slaktegrisproduksjonen, slik at det der har vært "fulle hus".

Det er 2 produsenter som har bygd om innen eksisterende produksjonsrammer (satellitter i purkeringen). I tillegg har 2 produsenter som var satellitter i Rypdal Purkering AS, gått over fra kombinert produksjon til ren slaktegrisproduksjon.

Det har vært en del frafall av leverandører som leverer relativt få slakt per år eller selger få smågriser.

For å få til noen nyetablering framover er det avhengig av at Innovasjon Norge kan gi støtte til prosjekter igjen, jmf. markedssituasjonen. Skal dette skje så må Markedsregulator (Nortura) gi klarsignal om at det kan bli nyetableringer. Uten dette så er det kun oppgradering eller fornying av eksisterende produksjon som kan ha håp om støtte.

STATESTIKK - TALL FOR MØRE OG ROMSDAL

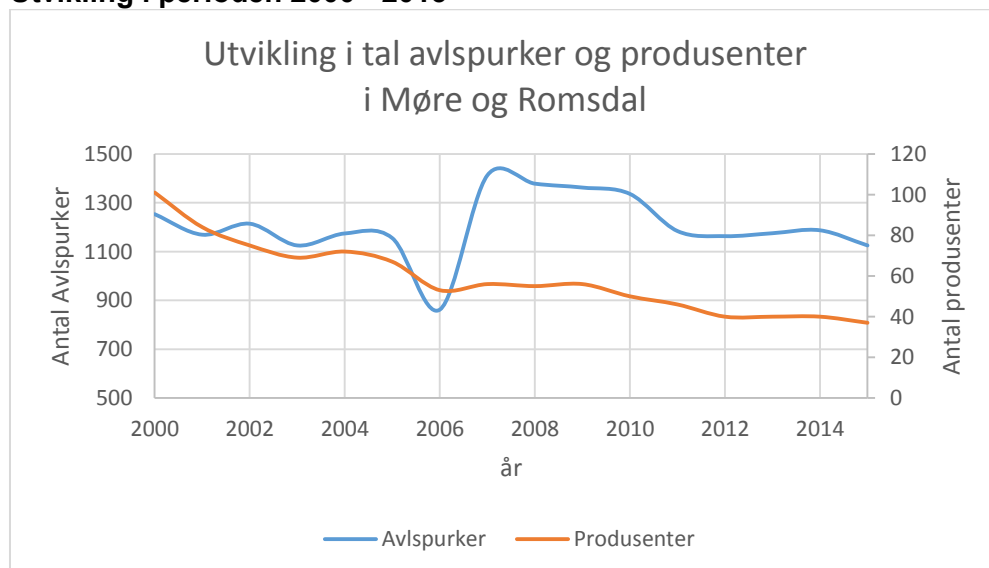
Avlspurker

Tabellen under viser utviklingen i tal avlspurker i Møre og Romsdal, i perioden 2015 -2012. Tall er fra telledato 01.01. Oppsett for hver kommune.

AVLSPURKER MØRE OG ROMSDAL, 2015 - 2012

Kommuner	01.01.2015	01.01.2014	01.01.2013	01.01.2012
1502 MOLDE	18	20	19	20
1504 ÅLESUND	0	0	0	0
1511 VANYLVEN	0	1	2	1
1514 SANDE	0	0	0	1
1516 ULSTEIN	17	18	17	14
1519 VOLDA	23	28	39	44
1520 ØRSTA	114	124	116	107
1524 NORDDAL	66	64	66	82
1525 STRANDA	59	47	53	64
1529 SKODJE	0	0	0	0
1532 GISKE	0	0	0	0
1535 VESTNES	477	481	475	483
1539 RAUMA	26	35	32	8
1543 NESSET	0	1	0	0
1545 MIDSUND	21	20	20	20
1547 AUKRA	0	0	0	0
1548 FRÆNA	44	42	52	35
1551 EIDE	7	7	6	5
1557 GJEMNES	39	43	45	44
1560 TINGVOLL	30	42	40	38
1563 SUNNDAL	19	31	31	31
1566 SURNADAL	123	122	112	114
1567 RINDAL	38	59	58	58
1571 HALSA	2	0	0	0
1573 SMØLA	2	2	0	0
SUM	1125	1187	1183	1169

Utvikling i perioden 2000 - 2015

Utviklinga for tal avlspurker er relativ stabil.

Slaktegris

Tabellen under viser utviklingen i tal slaktegris levert slakteri fra Møre og Romsdal, i perioden 2014 -2012 fordelt på kommunene.

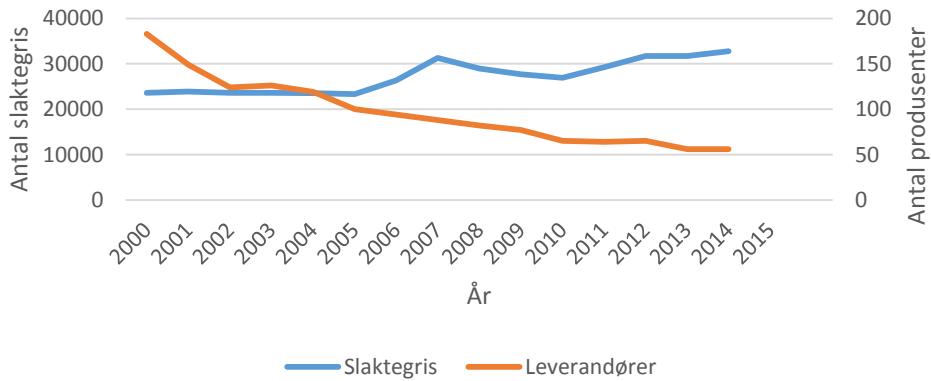
SLAKTEGRIS MØRE OG ROMSDAL, 2014-2013-2012

Kommuner	Antall 2014	Antall 2013	Antall 2012
1502 MOLDE	602	683	790
1504 ÅLESUND	0	0	16
1511 VANYLVEN	2036	2429	2165
1514 SANDE	497	327	362
1516 ULSTEIN	321	239	245
1519 VOLDA	2207	1993	2264
1520 ØRSTA	3667	3427	3361
1524 NORDDAL	2970	3068	3253
1525 STRANDA	1347	1383	1469
1528 SYKKYLVEN	8	0	0
1529 SKODJE	0	0	1
1532 GISKE	2176	2109	2103
1535 VESTNES	1722	1710	1781
1539 RAUMA	2256	1333	1990
1545 MIDSUND	0	9	0
1547 AUKRA	2024	2151	1993
1548 FRÆNA	2723	2378	1832
1551 EIDE	4	11	9
1554 AVERØY	3	0	0
1557 GJEMNES	1084	1037	1015
1560 TINGVOLL	1577	1877	1932
1563 SUNNDAL	569	658	664
1566 SURNADAL	3917	3641	2989
1567 RINDAL	1027	1233	1467
SUM	32737	31696	31701
Snittvekt i kg	75,81	73,82	77,17
Kjøtt %	61,06	61,75	61,16
Antall slakt pr produsent	585	566	488
% av produksjonen	2,19	2,09	2,1

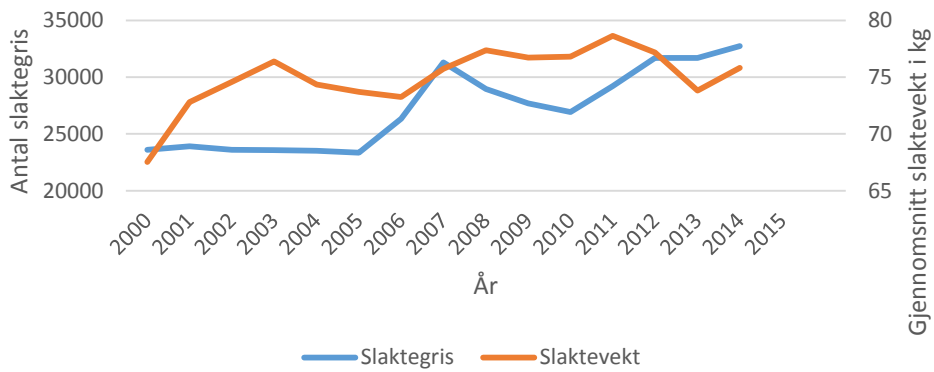
Produksjonen har økt litt, selv om antall produsenter har gått ned. I tillegg har slaktevektene gått opp igjen etter at det var premiert tidligslakting både i 2013 og 2014 pga vanskelig markedssituasjon.

På neste side vises utviklingen i slaktegrisproduksjonen i perioden 2000 – 2015. Trenden er stadig færre leverandører og at hver enkelt leverer flere. Endringer i puljetillegg ved hver enkelt leveranse og kvantumstillegg for total leveranse har vært med og virket til dette. Tilsvarende for kvantumsrabatt ved kjøp av kraftfôr. Disse tilleggga utgjør en stadig større del av DB.

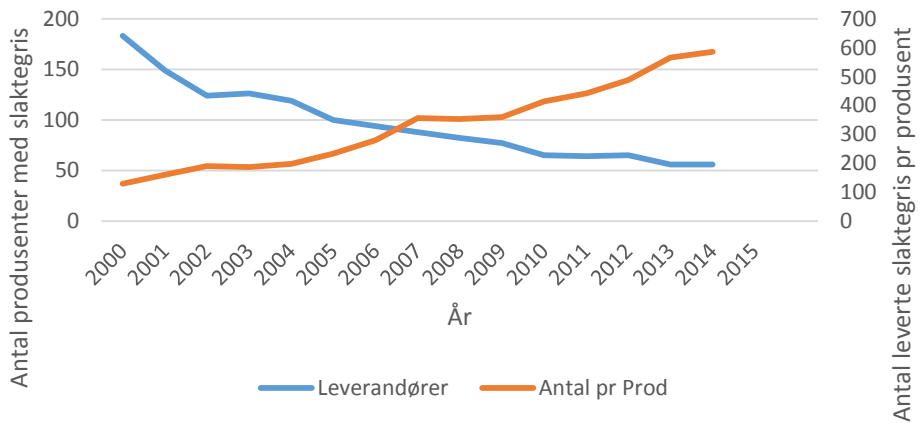
Utvikling i tal slaktegris og produsenter i Møre og Romsdal

Utvikling i antal slaktegris og gjennomsnitt slaktevekt i Møre og Romsdal

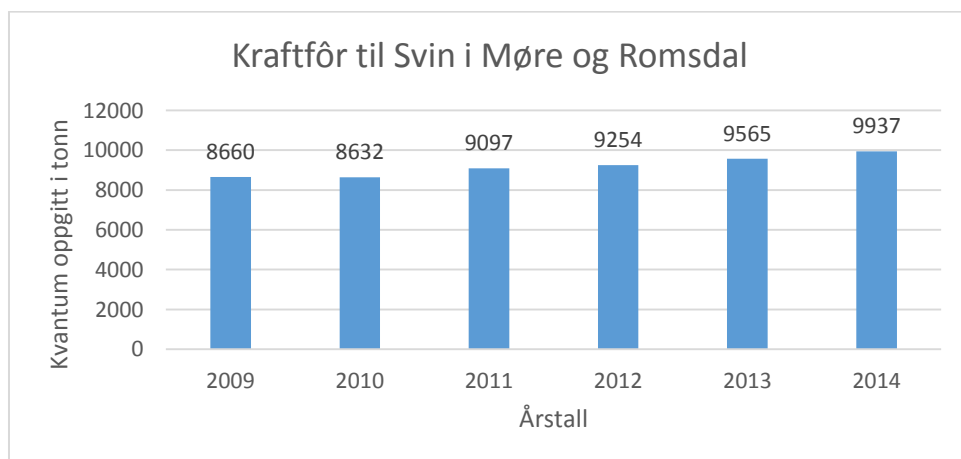
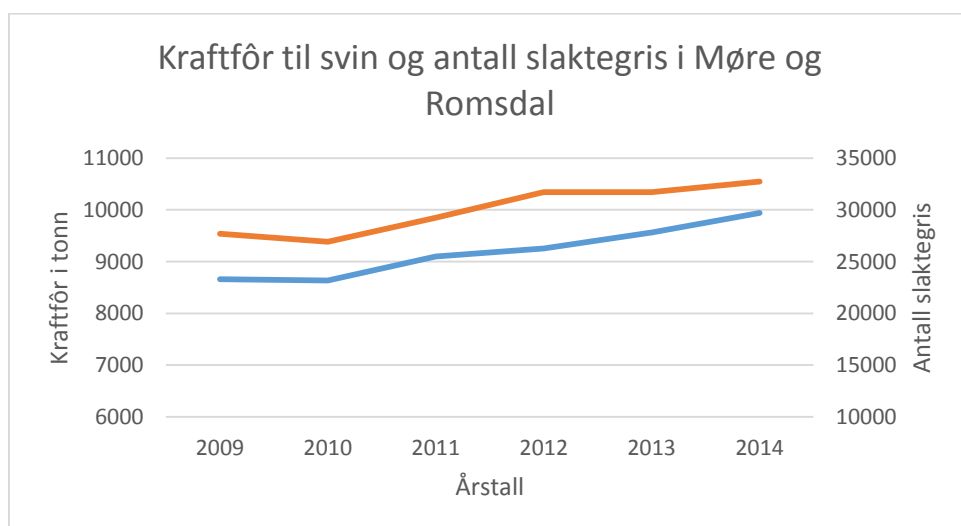
Utvikling i produsenter med slaktegris i Møre og Romsdal

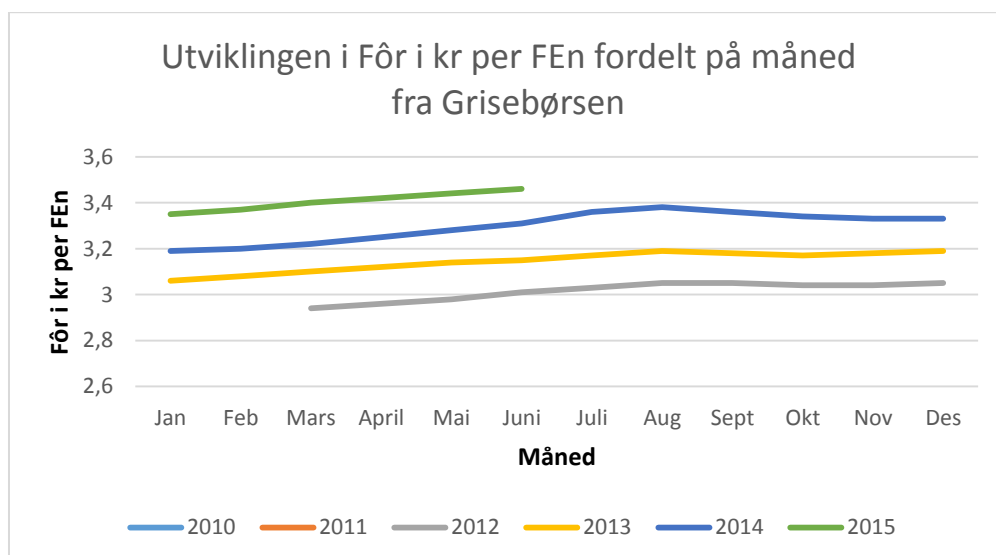
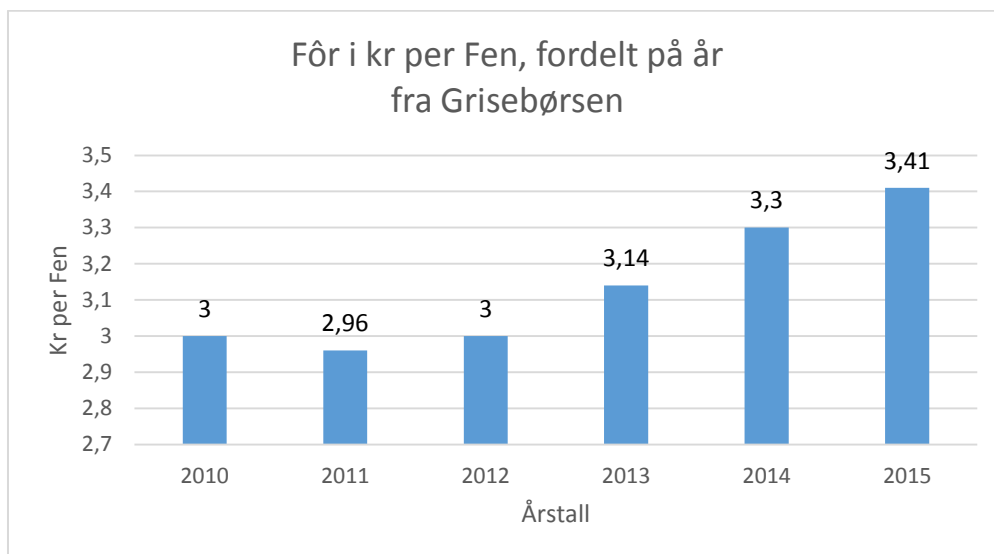

Krautfôr

Krautfôr til svin for Møre og Romsdal, periode 2009 til 2015. Volumet har auket i takt med antall slaktegris som er levert i fylket. Da det er tall fra SLF så omfatter det tall både fra Felleskjøpet og andre fôrleverandører. Det som går til fôr til svin utenom, er en del myse fra Tine sine anlegg. Dette er det ikke tatt med tall på, men det skjedde en endring i juni 2012 med at mysen ikke ble dampet inn lenger, dvs at tørrstoffet gikk ned fra ca 15% TS til ca 5% TS. Dette førte til større andel krautfôr i ferseddelen til grisen.

År	Krautfôr til Svin	Antall slaktegris
2009	8660	27678
2010	8632	26924
2011	9097	29220
2012	9254	31701
2013	9565	31696
2014	9937	32737

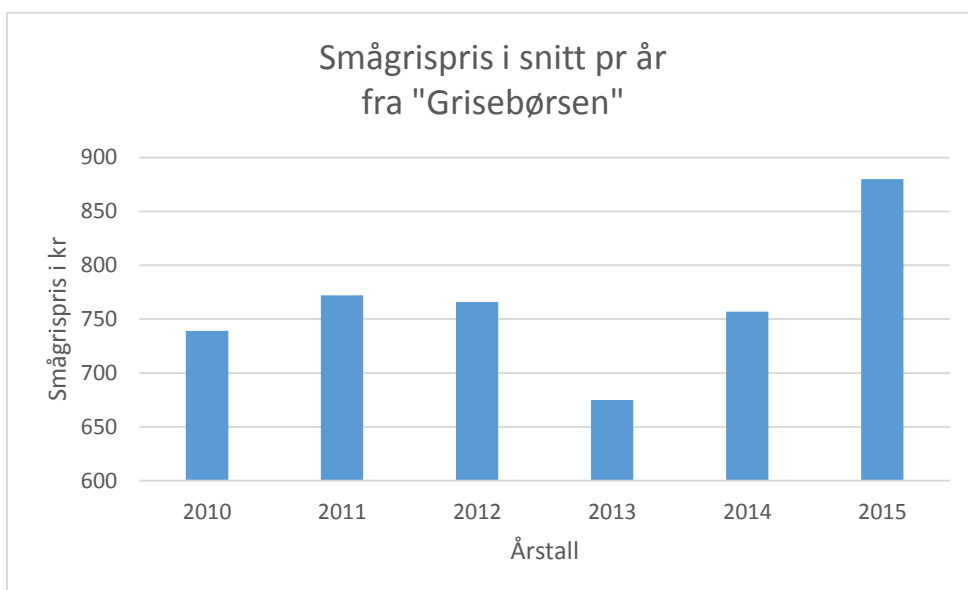
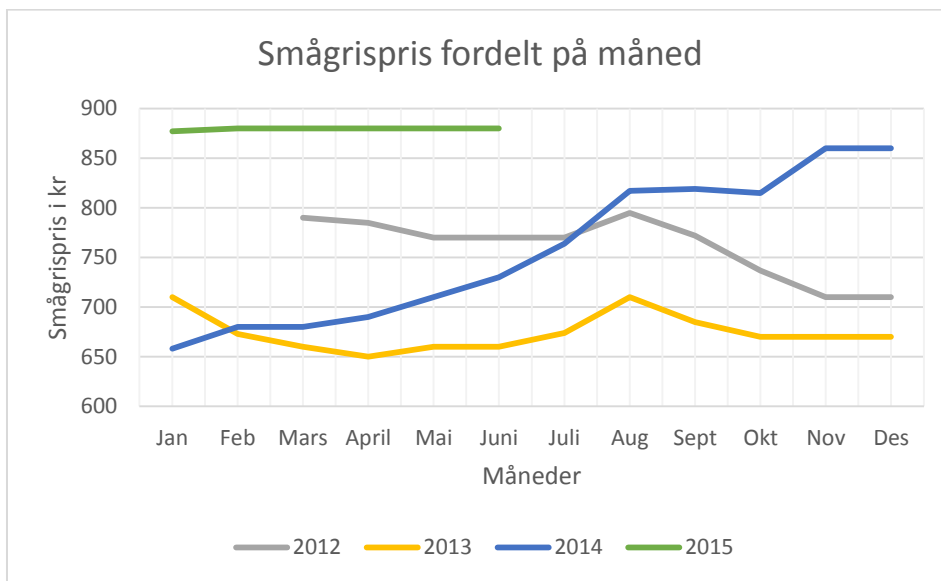
Som figurene viser så har fôrkostnadene auka i heile prosjektperioden. I fra 2012 til 2015 så tilsvarer dette en kostnadsauke på ca kr 2 per kg kjøtt for slaktegris. Auken i kraftfôr kostnad har vært større enn auka kornpris ut i fra Jordbruksavtalen sine beregninger, pga auka priser på importert proteinråstoff.

ØKONOMI

Utvikling i smågrisprisen

Smågrisprisen har i perioden variert fra 650 kr på det laveste opp til 880 kr (Grunnpris). Med overproduksjon (eller "undersalg" / tomme hyller i butikk) så måtte det til en reduksjon i økonomien i smågrisproduksjon. Ordningen med "purkeslakting" som var brukt tidligere vart ikkje aktuelt.

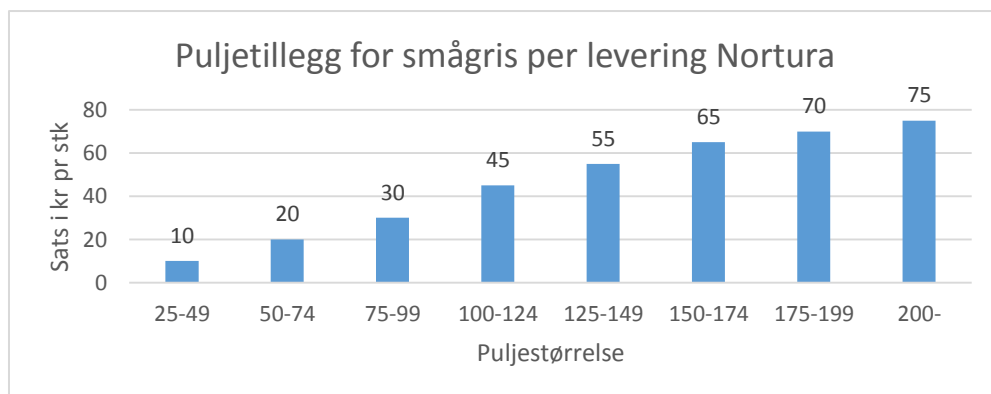
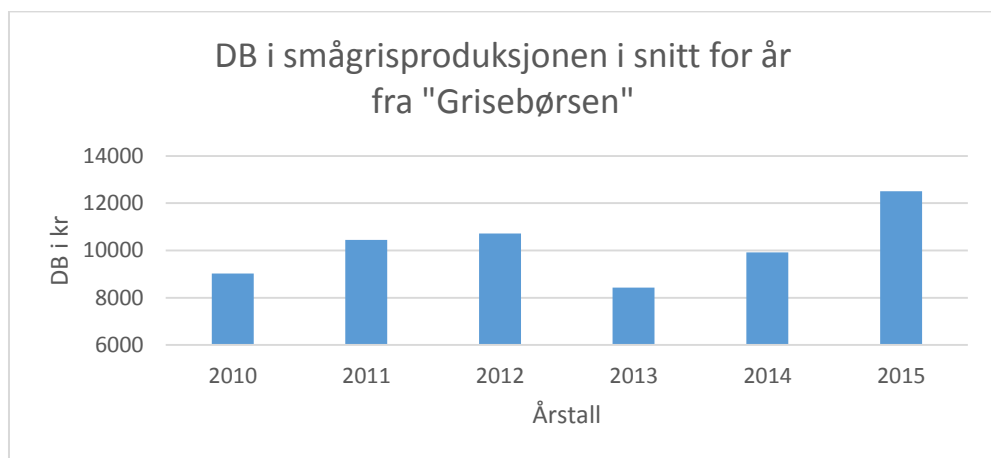
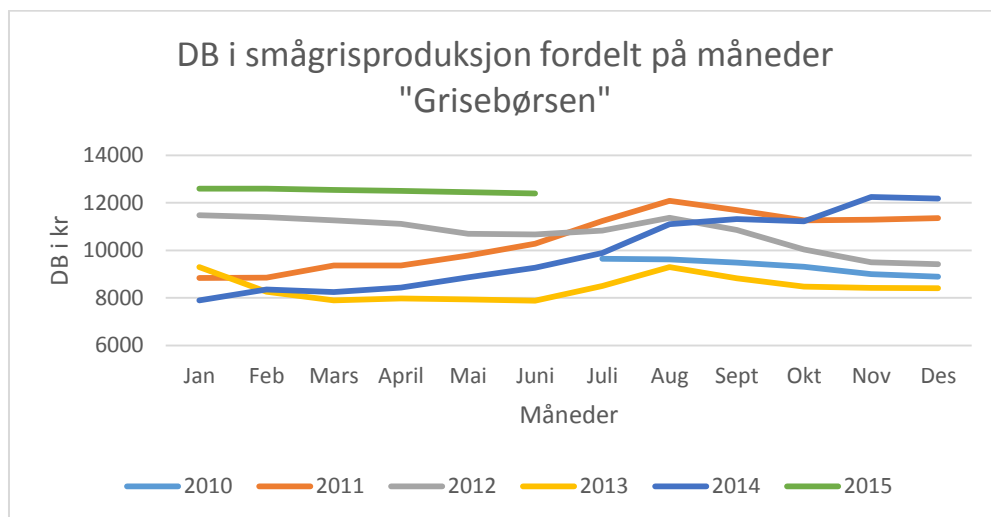
Figurene under viser Smågrispris fordelt gjennom året i prosjektperioden og vist med snittpris per år i perioden 2010 til 2015 (2015 er prognose). Som oversikten viser så var det svært lav pris siste halvdel av 2012, hele 2013 og store deler av 2014.

Utvikling i Dekningsbidrag i smågrisproduksjon

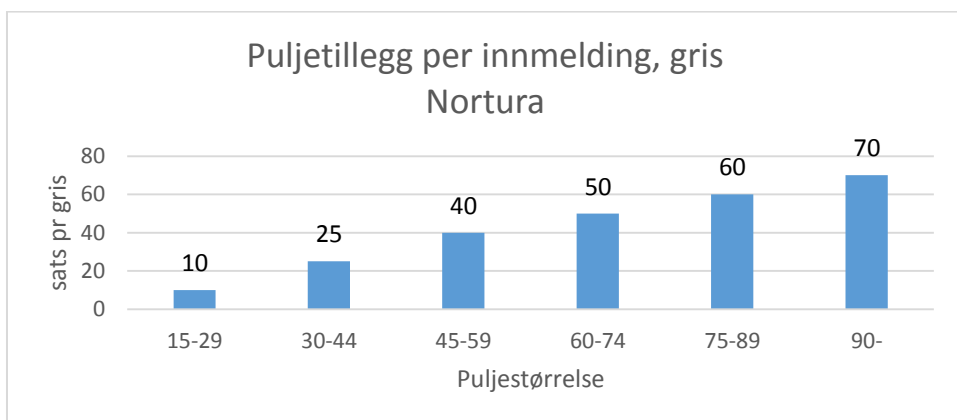
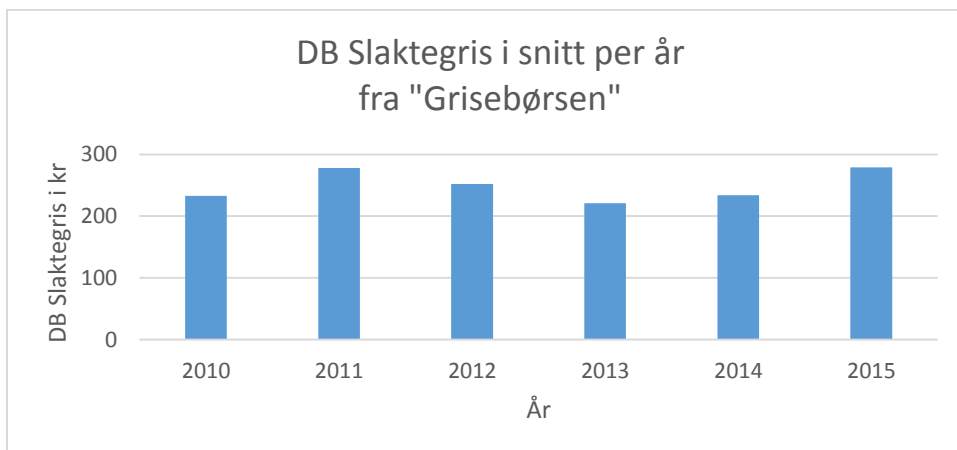
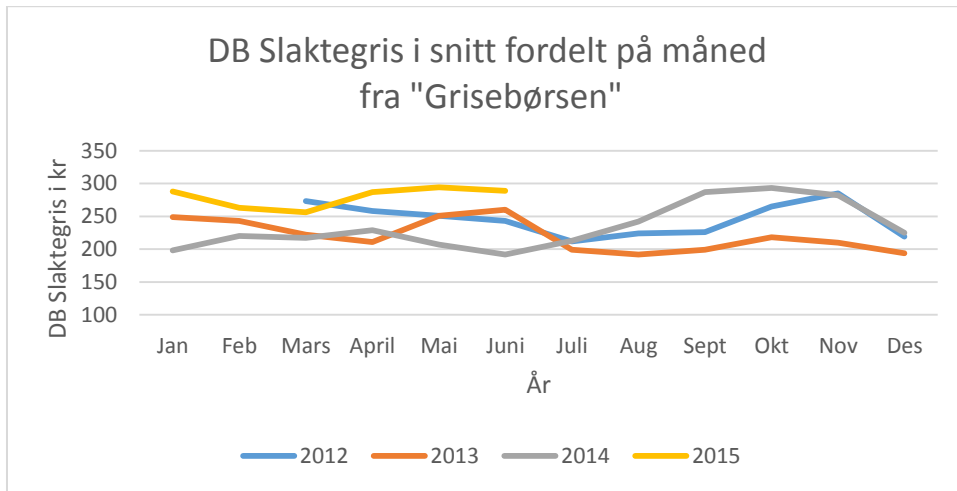
Dekningsbidraget i smågrisproduksjonen viser som naturlig er tilsvarende variasjon som smågrisprisen. Tall fra "Grisebørsen".

Figurene under viser Dekningsbidraget smågrisproduksjonen fordelt gjennom året i perioden 2010 – 2015 (2015 er prognose) og snitt for år i samme periode.

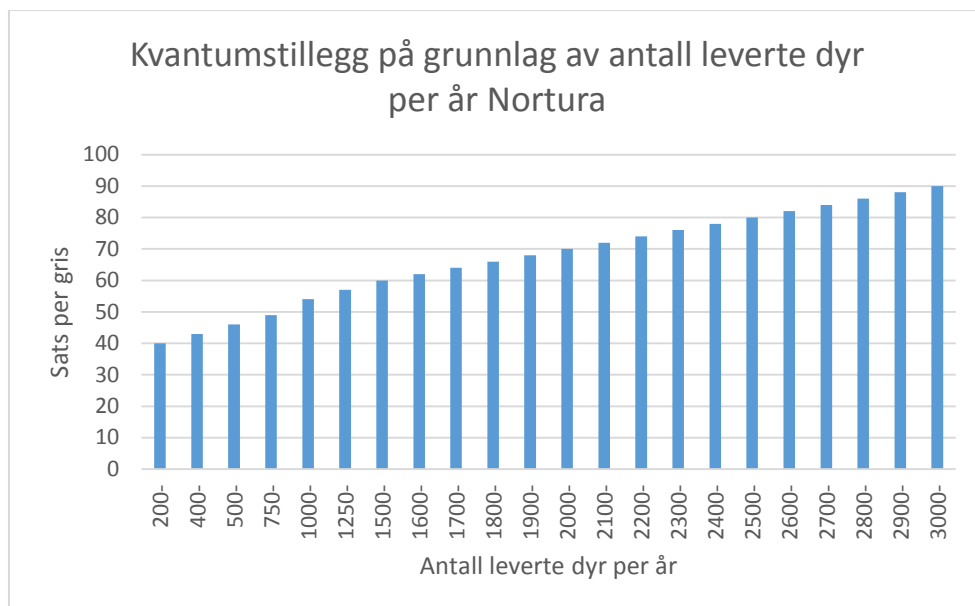
Utvikling i Dekningsbidrag i slaktegrisproduksjon

Figurene under viser Dekningsbidraget slaktegrisproduksjonen fordelt gjennom året i perioden 2010 – 2015 (2015 er prognose) og snitt for år i samme periode. I tillegg en figur som viser "puljetillegget" per levering.

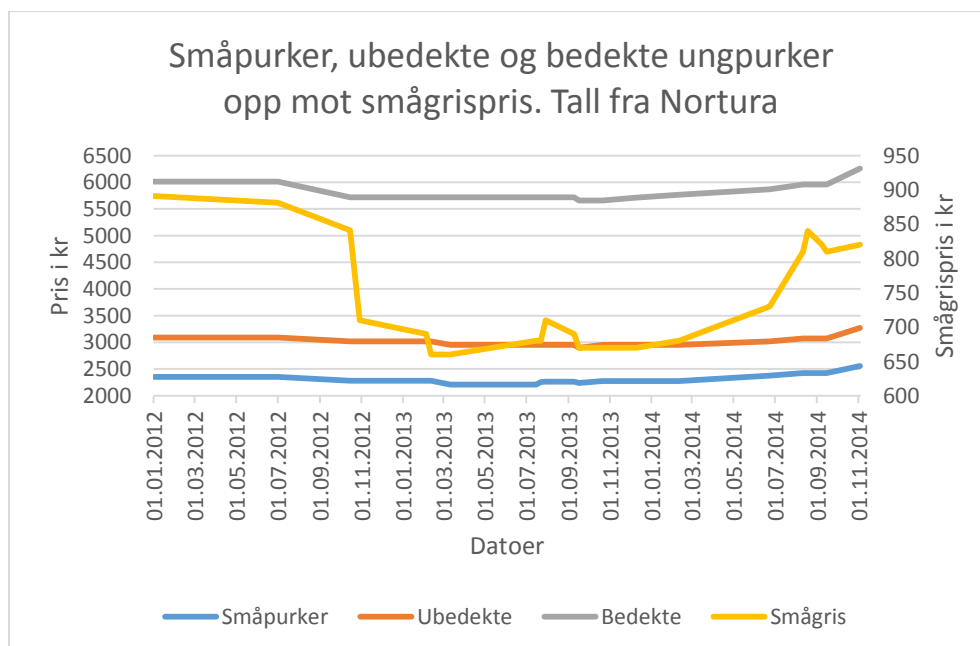
Kvantumstillegg osv

Puljetillegg og kvantumstillegg utgjør en stadig større del av DB i svineproduksjonen. Figur som viser puljetillegg i smågris- og slaktegrisproduksjonen er vist over. I tillegg vert det beregna et kvantumstillegg på grunnlag av antall leverte dyr pr år. Også ved innkjøp av kraftfôr er det rabatter etter hvor stort kvantum som leveres. Til sammen blir det fort 10-kroninger av dette.

Utvikling i smågrispris opp mot livdyr priser for små- / ungpurker

Figuren under viser variasjonen i smågrispris, sammenlignet med priser på rekrutteringsdyr. Aksene til høyre viser Smågrisprisen. Aksene til venstre viser pris på rekrutteringsdyr. Perioden er 2012 til ut 2014.

KONKLUSJON

Måloppnåelse

Prosjektet hadde som mål "å rekruttere 5-10 nye smågrisprodusenter i Møre og Romsdal". Dette har ikke skjedd, men antall avlspurker og antall slaktegris levert til slakt har holdt seg relativt stabilt. Det er hele tiden en effektivitetsauke i forhold til antall avvendte smågriser per kull, så sånn sett vil det bli en auke i smågrisproduksjonen med samme antall avlspurker også, men i mindre skala enn en nyetablering av produsenter ville bli. I tillegg får vi effekten av "ny" hybridpurke, LZ/TN70, som også vil gi auke i antall avvendte smågris/kull.

Å få etablert svineproduksjon i eldre, tomme kufjøs, var et punkt i prosjektbeskrivelsen. Det var gjennomført et slikt prosjekt noen år tidligere, med goderesultat. Dette ble det ikkje mykje av, delvis av at det ikkje var smågris, og delvis at en slik ombygging var avhengig av at det eksisterende bygget var slik at det går an å få til tilfredsstillende ventilasjon og nok luftvolum bl a.

Ved starten av prosjektet var det overproduksjon, men nedgangen i priser/økonomi begynte først utover sommeren 2012, hele 2013 og første halvdel av 2014 at lønnsomheten ble svært dårlig. Dette førte til Markedsregulator ikke anbefalte nyetableringer i svineproduksjonen, og i neste omgang at Innovasjon Norge ikke ga støtte til nyetablering. For eventuelle nye produsenter så måtte en slik satsing skje uten støtte fra Innovasjon Norge, og i en produksjon med dårlig økonomi så har ikke det blitt aktuelt.

Produksjon / vegen videre

Noen "magre år" økonomisk gir behov for å få noen år med uttak av målpris framover. Nedgang både i smågrispris og avregningspris på purkeslakt har ført til at det er smågrisproduksjonen som har hatt størst økonomisk nedgang, men det har også vært redusert lønnsomhet i slaktegrisproduksjonen.

Rein smågrisproduksjon er mer utsatt for variasjon i prisene enn kombinert produksjon. Flere av svineprodusentene i Møre og Romsdal anbefaler derfor å ta med en del framføring av slaktegris for ikke å bli så sårbar mot prisvariasjonene som ser ut til å komme med mer eller mindre jevne mellomrom.

Ved nybygging/ombygging til slaktegris bør det vurderes å dele bygget opp i flere avdelinger enn som har vært vanlig. Det kan være vanskelig å få nok gris i rett størrelse til å fylle avdelingen til alt inn – alt ut. Å få vask og opptørking mellom innsett er en stor fordel mht sjukdomspress og smittevern.

Puljetillegg virker litt imot kvalitetskrav. Det blir til at større puljer blir levert i staden for å dele på to leveringer (F eks levere smågris på 9 og 11 vekers alder i staden for alt i en gang med større variasjon i puljen).

Puljetillegg og kvantumstillegg utgjør en stor del av dekningsbidraget i svineproduksjonen. Dette vil gjøre svineproduksjon i mindre skala, som for eksempel en tilleggsproduksjon til storfe eller sau som er vanlig i Møre og Romsdal, mindre aktuell.

Evaluering

Prosjektet har ikke oppnådd å få det antall nye produsenter som var satt som et mål i forprosjektet. I en periode med svært dårlig økonomi for svineprodusentene var det få som vurderte dette. I prosjektperioden har vi vært i kontakt flere produsenter som vurderte nybygging, men som ikke har startet enda. "Har lagt prosjektet på is, men ikke forkasta det" som en produsent beskrev det. For disse er mye grunnlagsarbeid utført så det kan være enklere å starte hvis rammevilkåra endrer seg.

Prosjektet har vært medvirkende til at produksjonen i fylket ikke har gått ned i denne perioden. Flere av møtene hadde tema om økonomi og hvordan man best møter økonomisk trange tider. Her har det vært med foredragsholdere både fra Innovasjon Norge, bank og forsikring.

Testingen for MRSA (meticillinresistente *Staphylococcus aureus*) i svinebesetningene ble etter hvert et aktuelt tema. En eventuell sanering og usikkerhet vedr erstatning fra staten, har vel heller ikke gjort det enklere å velge å starte med ny svineproduksjon.

Et prosjekt som dette fører til en møtearena for aktører fra Fylkesmannen, Bondelag, Felleskjøp, Nortura osv. Både i arbeidet med prosjektet og i felles aktiviteter opp mot produsentene.

Å ha kontorplass med Nortura har vært positivt med dyktige kolleger og et faglig miljø som det har vært lett å samarbeide med. Særlig stor nytte har det vært å få være med i "Team Gris" hos Nortura.

Vedlegg

Prosjektplan (revidert april 2012)

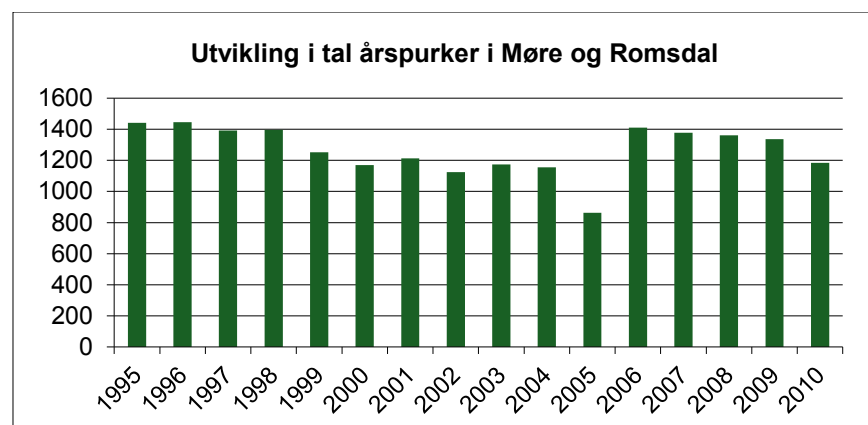
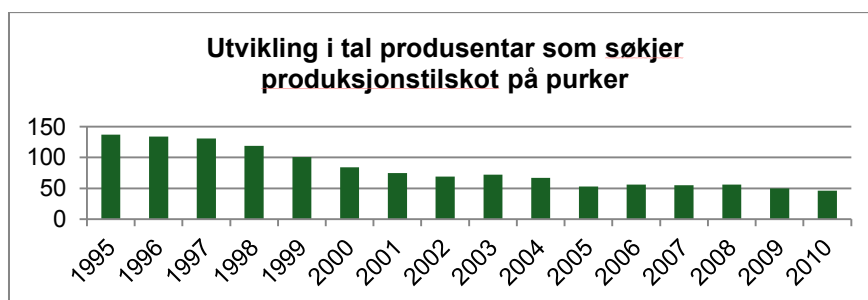
Auka smågrisproduksjon i Møre og Romsdal

April 2012 – april 2015

1. Bakgrunn for prosjektet

1.1 Utvikling i svineproduksjonen i Møre og Romsdal

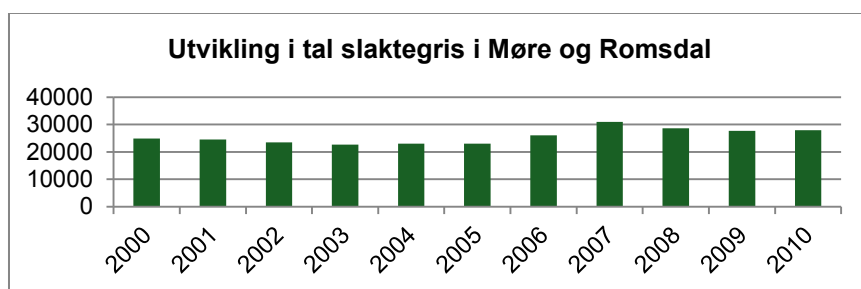
Dei siste åra har vi hatt ei negativ utvikling i tal smågrisprodusentar i Møre og Romsdal. I 1995 søkte 137 produsentar om produksjonstilskot på purker, medan søknadstalet i 2010 berre var 46 produsentar. Tal årspurker auka etter etableringa av purkeringen i 2006, men har sidan hatt ei negativ utvikling. I 2010 var det 1 184 purker i fylket. Nedgangen skuldast at produsentar som ikkje er tilknytt purkeringen har slutta.

Etableringa av purkeringen har hatt stor tyding for svineproduksjonsmiljøet i fylket. Ringen har skapt eit samhald og fagmiljø for svineprodusentane, og det er grunn til å tru at det hadde vore færre svineprodusentar i fylket utan etableringa av purkeringen. Det er i dag 19 satelittar i ringen, som står for produksjon av omlag 25 000 smågris. 12 000 av desse smågrisane vert selt vidare for framfôring, medan dei resterande 13 000 vert fôra fram til slaktegris av satelittane. Navet er i dag fullt, utan rom for ytterlegare auke.

Utanfor purkeringen er der i dag 2 reine smågrisprodusentar, som leverer 3-400 smågris for vidare framføring. I tillegg er det 16 produsentar som driv smågris- og kombinertproduksjon utanom purkeringen. Det vert samla fødd ca 9 000 smågris hos desse produsentane. Hovudtyngda av smågrisen vert fôra fram i buskapen, men litt overskot av smågris vert selt vidare.

Det vart i 2010 slakta 27 913 slaktegris frå Møre og Romsdal i fylgje SLF, noko som tilsvarer ein produksjon på omlag 2 150 tonn.

I Møre og Romsdal er det fleire produsentar som har kontakta Nortura med ynskje om oppstart av slaktegrisproduksjon, gjerne som tillegg til sau eller mjølkeproduksjon. På grunn av at det ikkje er tilgjengeleg smågris i fylket, er det for tida ikkje tilrådeleg å satse på ein slik produksjon i større omfang. Trøndelagsfylka har også underskot av smågris.

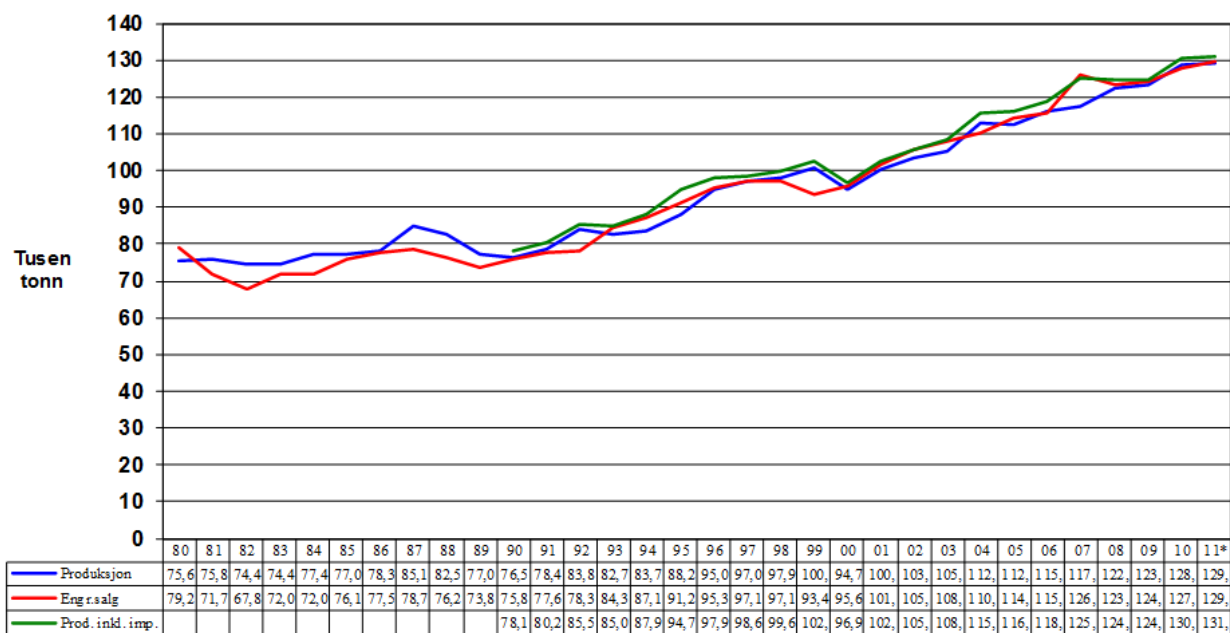
Rekruttering av fleire smågrisprodusentar er avgjerande for ein auka slaktegrisproduksjon i fylket.

1.2. Marknadssituasjonen for svinekjøt (pr mai 2011)

Svinemarknaden har dei siste 3 åra stort sett balansert med eit lite overskot, men ikkje verre enn at det er regulert innanfor dei ordinære verkemidla som marknadsregulator rår over. I sommar har dårleg grillvêr gjeve betydeleg redusert engrossal av gris, som har ført til mykje innfrysing i ein periode der det normalt skulle vore tatt gris ut av lager. Per i dag er det fryst inn 3 400 tonn og Nortura Totalmarked kjøtt og egg estimerer eit overskot for året 2011 på 3 700 tonn.

Prognosa for 2012 viser ein produksjon på 130 600 tonn, og eit overskot på 4 700 tonn. Det vert sett i verk tiltak for å redusere reguleringslageret så mykje som mogeleg i haust. Dei viktigaste forklaringane på den aukande ubalansen er litt lågare salsvekst enn dei siste åra, i tillegg til at EU-kvota på 600 tonn er forventta å slå inn i si heilheit. WTO-kvota kan verte noko mindre og vil i så fall dra i motsett retning.

Utvikling av produksjon og engrossalg for gris siden 1980

^{ns} I uordeligste fall

* Prognose fra mai 2011

Kvantum for gris fra 1980 til 2001 er justert ned med 7,2% (f.o.m. 2002 avregnes gris uten hode og forlabb)

1.3 Potensiale

Utviklinga i landbruket i Møre og Romsdal er som i landet elles prega av at bruk legg ned drifta. Dette inneber tome driftsbygningar. Nokre driftsbygningar står også tome på grunn av at det er bygt ny og større driftsbygning på bruket eller i ei samdrift som satsar på ei framtid i landbruket. Ein del av desse tome driftsbygningane vil vere kostnadskrevjande å setje i stand for drift, men nokre vil vere mogelege å utbetre og/eller bygge om for ny produksjon. Døme på ombygging frå mjølkeproduksjon til slaktegris finnast i Isfjorden i Rauma og i Åmdalen i Ørsta.

Mange gardbrukarar har fleire bein å stå på i sitt driftsopplegg, også arbeid utanom bruket for å styrke inntekta. Det kan vere gardbrukarar, både sjølvstendige og i samdrift, som ynskjer å nytte større del av arbeidskrafta si på tradisjonelt landbruk ved å satse på fleire produksjonar, framfor arbeid utanom bruket.

Gjermundnes vidaregåande skule har grisehus, i tillegg til lokale som er veileigna for møter og arrangement. Skulen høver difor godt som møtestad for opplæring og kurs for interesserte produsentar. Skulen er også ein viktig rekrutteringsarena til næringa, ved at elevar får kjennskap til og kunnskap om svinproduksjon, og såleis kan fatte interesse for produksjonen.

Ein auka svineproduksjon vil gje eit veksande behov for korn til kraftfôrproduksjonen. Ein større svineproduksjon vil difor styrke den kornbaserte produksjonen, og såleis fremje eit aktivt og variert landbruk. Med kornsiloen på Vestnes har Møre og Romsdal eit svært godt utgangspunkt for kornbaserte produksjonar.

Etablering av fleire svineprodusentar vil fremje det faglege miljøet for svineproduksjonen spesielt, men også for det aktive landbruket generelt i fylket. Den totale verdiskapinga vil auke og bidra til å oppretthalde landbruksnæringa og -miljøet i nærområda.

2. Mål

Prosjektet har som mål å rekrutterte 5-10 nye smågrisprodusentar i Møre og Romsdal. Det vil vere naturleg at nokre produsentar også vil drive framføring til slaktegris, medan andre vel å konsentrere seg om avlspurkene og smågrisproduksjonen. Rekruttering av smågrisprodusentar vil såleis føre til behov for fleire slaktegrisprodusentar i neste runde.

Det er svært vanskeleg å ha noka formeining om kor stort omfang ei etablering av 5-10 nye smågrisprodusentar vil få. Kvar enkelt produsent sitt produksjonsomfang vil vere styrt av ulike faktorar som ny eller eksisterande bygningsmasse, økonomi, arbeidsomfang, osv. Konesjonsgrensa i smågrisproduksjonen er maks 105 innsatte purker, som gjev om lag 2 300 smågris. I kombinertproduksjonen er konsesjonsgrensa 53 avlspurker, som gjev om lag 1 300 slaktegris. I slaktegrisproduksjonen er konsesjonsgrensa 2 100 slaktegris per år.

Prosjektet skal i hovudsak konsentrere seg om etablering av nye smågrisprodusentar, men må også ha fokus på rekruttering av slaktegrisprodusentar. Dette for å sikre at den produserte smågrisen vert fôra fram i Møre og Romsdal for lokal verdiskaping.

3. Gjennomføring

3.1 Hovudtiltak

Prosjektet og prosjektleiar skal:

- Utvikle og gjennomføre eit marknadsføringsopplegg for rekruttering til smågrisproduksjon spesielt, og svineproduksjonen generelt.
 - Utarbeide materiell som også kan nyttast av dei samarbeidande organisasjonane i marknadsføringa av prosjektet.
 - Arrangere informasjonsmøter og studieturar.
 - Delta på informasjonsmøter arrangert av dei samarbeidande organisasjonane.
 - Utarbeide eksempel på ombygging av “karakteristisk” driftsbygning til svineproduksjon.
 - Utarbeide standard kalkyle/erfaringstal for ombygging av “karakteristisk” driftsbygning til svineproduksjon.
- Kartlegge planar/potensiale hos eksisterande svineprodusentar.
- Gjennomføre individuelle “strategisamtalar” hos dei gardbrukarane som tek kontakt og syner interesse for svineproduksjonen, samt oppsøke gardbrukarar som vert vurdert å vere potensielle svineprodusentar.
- Utarbeide økonomisk og produksjonsmessig analyse for interessentar, samt fagleg oppfølging i beslutningsprosessen.
 - Tilby gratis teknisk fyrsteråd for vurdering av eksisterande driftsbygning, ved å formidle kompetanse.
- Fokusere på heile fylket.
- Bidra til eit fagleg miljø for svineprodusentane.
- Ha god dialog med dei samarbeidande organisasjonane.
- Halde seg fagleg oppdatert og delta i Nortura Team gris sitt nettverk.

3.2 Avgrensing

- Prosjektet skal avgrensast til å gjelde Møre og Romsdal fylke.
- Prosjektet skal ikkje utarbeide fullstendig driftsplan eller byggskisser. Ved behov for slik rådgjeving kan spesialrådgjevarar frå Nortura, Felleskjøpa, Norsk landbruksrådgiving og andre bistå.

3.3 Organisering

3.3.1 Rammer

- Planlagd prosjektperiode: 3 år, frå 17. april 2012 til 17. april 2015.
- Prosjekteigar: Nortura SA
- Prosjektleiar: Engasjere ein person i 50 % stilling, som skal stå for drifta av prosjektet. Årsaka til at det er ynskjeleg med ein prosjektleiar i 50 % stilling over 3 år framfor kortare prosjektperiode og høgare stillingsandel, er prosjektet sin karakter som rekrutteringsarbeid.
- Kontorplassering: Nortura Molde.
- Både Nortura, Felleskjøpa og dei andre samarbeidande organisasjonar vil ha medarbeidarar som følgjer opp prosjektet.

3.3.2 Styringsgruppe

Arbeidet vert leia av ei styringsgruppe, der dei samarbeidande organisasjonane er representert. Prosjektleiaren rapporterer til styringsgruppa.

- Nortura SA v/Asbjørn Ramselien og Brit Kari Eidseflot Hauger
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/Åshild Melkeraaen
- Møre og Romsdal Bondelag v/Hans Frafjord
- Norsvin Møre og Romsdal v/Jorunn Gunnerød
- Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal v/Svein Aure
- Felleskjøpet Agri v/Dag Arne Helle. Vara: Jon Grønsberg
- Gjermundnes vidaregåande skule v/Ingrid Aarnes

Jorunn Gunnerød er av styringsgruppa valgt til leiar.

Kvar organisasjon dekkjer utgifter til møter og reise for sine respektive representantar.

3.3.3 Arbeidsgruppe

Arbeidsgruppa vil bistå og ha tett oppfølging med prosjektleiaren i arbeidet.

- Jorunn Gunnerød
- Svein Aure
- Brit Kari Eidseflot Hauger

3.3.4 Andre samarbeidspartar

- Norsk landbruksrådgiving Sunnmøre
- Landbruk Nordvest
- Innovasjon Norge
- Kommunal landbruksforvaltning
- Møre og Romsdal fylkeskommune

3.4 Framdrift, rapportering og evaluering

Prosjektleiaren skal utarbeide ein framdriftsplan for arbeidet. Kvar månad skal prosjektleiaren gje ein statusrapport til leiar av styringsgruppa. Styringsgruppa skal møtast to gonger for året, og prosjektleiaren skal då gje statusrapport.

3.5 Budsjett og finansiering

3.5.1 Budsjett

	2012	2013	2014	SUM
Løn og sosiale utgifter	315 000	315 000	315 000	945 000
Innkjøp PC	10 000			10 000
Innkjøp og bruk av mobiltelefon	10 000	6 000	6 000	22 000
Kontorhald (inkl porto og printer) og administrasjon	35 000	35 000	35 000	105 000
Møter/kurs/oppdatering	60 000	60 000	60 000	180 000
Reise- og diettkostnad	40 000	40 000	40 000	120 000
SUM	470 000	456 000	456 000	1382000

3.5.2 Finansiering

	2012	2013	2014	SUM
Nortura SA	55 000	41 000	41 000	137 000
Felleskjøpet Agri	35 000	35 000	35 000	105 000
Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal	50 000	50 000	50 000	150 000
Fylkesmannen i Møre og Romsdal: Bygdeutviklingsmidlar	330 000	330 000	330 000	990000
SUM	470 000	456 000	456 000	1382000

3.6 Kritiske suksessfaktorar

Det er fleire forhold som kan påverke aktiviteten i prosjektet og kva satsing vi kan få på smågrisproduksjon i Møre og Romsdal:

- Marknadsføring
- Respons
- Gjennomføringsevne
- Samspel med samarbeidende organisasjonar
- Politiske rammevilkår for landbruket
- Marknadssituasjonen for svinekjøt